

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

ČD čaj

BcA. Denisa Váňová

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Specializace Grafika

Diplomová práce

ČD čaj

BcA. Denisa Váňová

Vedoucí práce: prof. akad. mal. Mikoláš Axmann

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **BcA. Denisa VÁŇOVÁ**
Osobní číslo: **D21N0085P**
Studijní program: **N0213A310011 Výtvarná umění**
Specializace: **VU – specializace Grafika / MgA.**
Téma práce: **BIBLIOFILIE**
Zadávací katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Vybranými grafickými technikami vytisknout knihu, kterou autor ilustroval, zpracoval grafickou úpravu, vysázel, transponoval ilustrační doprovod do grafické technologie, vytiskl a svázel. Výstupem jsou dva exempláře knihy a dva soubory grafických listů. Podpora klasické i digitální fotografie, videa, kombinované techniky. Logické přesahování hranic oboru ve prospěch otevřenosti.

Tvůrčí záměr: vytvoření autorské knihy s vlastním příběhem a ilustracemi na motivy z knihy Co vyprávěl Kalumet od Vladimíra Hulpacha.

Způsob realizace:

září – rešerše

říjen, listopad – skicování, varianty, technické zkoušky

prosinec – pilotní dvoulist, zkoušky M 1:1, zkoušky písma, výběr materiálu a papíru

leden, únor, březen – realizace knihy

duben – teoretická část

Cíl: posun v oblasti tvoření knihy a ilustrací.

Předpokládaný charakter výstupu: kompletně řešená autorská kniha o minimálním formátu 28x22 cm, tištěná minimálně ve 3 kusech, s počtem nejméně 64 stran.

Rozsah průvodní zprávy: 3 normostrany.

Rozsah teoretické části: **min. 3 normostrany**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování DP**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

HULPACH, Vladimír. *Co vyprávěl Kalumet*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1966. ISBN 13-055-66.

KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. Výtvarné techniky (Aventinum). ISBN 978-80-7442-003-0.

DOLEŽAL, Jaroslav. *Vazby knih*. Praha: SNTL, 1976. ISBN 04-310-87.

KRÁL, Jindřich. *Moderní knihařství: souborné zpracování poznatků oboru*. Brno: Knihař, 1999. ISBN 80-901924-8-3.

MACEK, Jaromír. *Knižní vazba od gotiky k dnešku. Katalog výstavy*. Praha: Aulos, 2001. Knihy Aulos.

Vedoucí diplomové práce: **Prof. akad. mal. Mikoláš Axmann**
Katedra výtvarného umění

Datum zadání diplomové práce: **31. května 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **28. dubna 2023**

L.S.

MgA. Vojtěch Aubrecht v.r.
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Plzni dne 13. září 2022

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2023

podpis autora

Děkuji svému vedoucímu práce prof. akad. mal. Mikoláši Axmannovi za rychlé a přínosné zpětné vazby, které mě neustále posouvaly a směřovaly k výsledné podobě práce. Dále děkuji MgA. Mgr. Bedřichu Kocmanovi za jeho čas a technickou pomoc při tisku knižních obálek a doprovodné práce technikou serigrafie. Poděkování patří také mé rodině, která mě po dobu mého studia finančně podporovala.

Obsah

1. Mé dosavadní dílo v kontextu specializace	13
2. Tématizace	15
Kniha a Biblioflie	15
Téma knihy	17
3. Proces přípravy	19
Rešerše literární předlohy	19
Inspirační zdroje	19
4. Proces tvorby a výsledná práce	21
Ilustrace a typografie	23
Model a loutky	23
Výsledné dílo	25
Doprovodná práce	25
5. Závěrem	27
6. Resumé	29
7. Seznam použitých zdrojů	31
8. Obrazové přílohy	35

1. Mé dosavadní dílo v kontextu specializace

Do ateliéru k prof. Mikoláši Axmannovi jsem se přihlásila před pěti lety na bakalářské studium. Líbilo se mi, že se ateliér zabývá grafickými technikami a řemeslem, na kterém jsem vždy ve své tvorbě stavěla, ale také ilustraci, práci s textem nebo třeba projevem ve veřejném prostředí. Ani zpětně bych svou volbu neměnila, protože uplynulé roky pro mě byly velmi obohacující a posunuly mě do míst, o jejichž existenci jsem tenkrát neměla ponětí.

Bakalářské studium pro mě bylo hodně o zkoušení různých grafických technik a jejich kombinací. Byla jsem naprosto ohromená tím, co všechno je grafika. Ze střední školy, kde jsem studovala grafický design, jsem si nesla zkušenost, že grafika je víceméně jenom čárový lept, linoryt, kresba na kámen a jeden způsob tisku. Na vysoké škole se mi otevřel prostor pro experimentování a hledání svého rukopisu a témat, která mě zajímají. Prof. Axmann se nás svým přístupem snažil směřovat k tomu, abychom tvořili z vlastní zkušenosti a čerpali z osobních témat, místo přejímání toho, co známe pouze povrchově. Hledání témat sobě blízkých vedlo tedy přirozeně i ke hledání svého rukopisu. Zde podle mého názoru hraje důležitou roli také čas celého studia, v rámci kterého probíhaly změny nejenom v oblasti tvorby, ale také v osobním životě. Jeden z důvodů, proč jsem pokračovala na magisterské studium, bylo vytvoření prostoru a času pro další objevování a učení se novým věcem.

V průběhu studia bylo několik událostí a projektů, které mě výrazným způsobem formovaly. V klauzurní práci v prvním bakalářském ročníku, která nesla téma portrét, jsem začala kombinovat různé techniky a výrazy mezi sebou a tento způsob práce mi zůstal blízký do dnes. Pracovala jsem v technice hlubotisku a začala experimentovat s nalepováním různých předmětů na plech, vyzkoušela jsem si mezzotintu, akvatintu a z těchto výstupů vytvořila soubor grafických listů.

V další klauzuru přišlo téma volných ilustrací na osobně zvolený knižní text. Poprvé jsem se v mém studiu setkala s příběhem, který jsem měla interpretovat. V této době jsem začala chápat, že věci nemusím ilustrovat doslovně a polopaticky, ale můžu z textu vybrat jen nějakou esenci, narážku či naznačení. Zde jsem objevovala pro mě nové přístupy v tisku z kamene.

Poté jsem odjela na erasmus do Polska do Katowic. Byla to skvělá zkušenost, ale bohužel mi ji výrazně narušil nástup období covidu a uzavření škol. V Polsku jsem prezenčně strávila pouze jeden měsíc a následně výuka probíhala online. V rámci erasmu vzpomínám především na Dr. Hajewského z litografické dílny, pod jehož vedením jsem experimentovala s tuší, látkami, kresbou a kolážemi. Pochopila jsem také důležitost znalosti cizích jazyků, a že schopnost dorozumět se člověku otevírá nespočet nových dveří.

Klíčovým dílem pro mě byla bakalářská práce, která tvořila mou první komplexní knihu. S knihou jsem se ve svém studiu setkala již několikrát, vždy šlo ale o menší projekty, které však byly nezbytné pro zvládnutí bakalářské práce. V tuto dobu jsem si poprvé vyzkoušela jaké strasti mě mohou čekat při komunikaci s tiskárnami, a že důležitou vlastností je také schopnost organizace. Plně jsem zde navázala na mé předchozí zkušenosti s prolínáním různých technik mezi sebou. Největším oříškem, který jsem řešila i při mé diplomové práci, bylo všechna média mezi sebou propojit přirozeně tak, aby se obrazy doplňovaly a nikoliv vyrušovaly. Toto hledání je pro mě vždy zajímavý proces, ale zároveň i ten nejtěžší. Za knihu jsem získala ocenění Merit Award v mezinárodní soutěži iJungle illustration a byla nominována na Národní cenu za studentský design.

Své magisterské studium jsem zahájila tématem umění ve veřejném prostoru. Poprvé jsem začala spolupracovat s někým zvenčí, dosud má díla byla pouze sólová. Šlo o projekt výmalby zdi bývalého letního kina v České Třebové, na kterém jsem začala spolupracovat ze ZUŠ v České Třebové, konkrétně s Markétou Doležalovou. Projekt nakonec netrval pouze jeden semestr, ale s Markétou a dětmi na něm pracujeme stále a v létě chystáme výstavu vzniklých prací. V rámci toho se učím schopnosti spolupracovat a to mě zároveň neustále dostává z mé komfortní zóny, protože jinak nejvíce funguji jako samotář. V rámci tématu jsem si také zkusila poprvé zhotovit papírový model zdi a okolí, na což jsem navázala při mé diplomové práci při stavbě modelu vlaku a loutek.

Myslím, že jsem během studia našla své přednosti a naopak i místa, která mi jsou nedostupná. Jako svou přednost vnímám snahu o vhléd do mnoha oborů a disciplín, ze kterých si pro sebe snažím vyzobat to podstatné. Avšak uvědomuji si, že se tím zároveň pohybuji na tenkém ledě a toto propojování je nutné korigovat, aby se z toho nestal chaos. Ve své budoucí tvorbě budu na těchto zkušenostech stavět, nechci však na nich zamrznout.

2. Tématické

Kniha a bibliofilie

„...v žádné době naši kulturní minulosti nenazíráme knihu, ať rukopisnou či tištěnou, jen jako jev uzavřený svým obsahovým a hmotným obrysem, nábrž naopak jako projev lidské vůle po sdílnosti. Po sdílnosti šlechetné či zlovolné, přátelské či nenávislné, ochranné či panovačné, nezištné či výdělečné.“¹

Tématem mé diplomové práce je bibliofilie. Slovo pochází z řeckého *biblion* (kniha) a *filos* (milující). V češtině můžeme termín přeložit jako knihomilství. Jedná o knihy, kterým je věnována nadstandartní péče co se týče ilustrací, sazby textu, tisku či vazby. Tyto knihy jsou typické nízkým nákladem a číslovanými kusy. Stojí v opozici proti masově vyráběným knihám, které často bývají nekvalitní z důvodu tlaceni na co nejnižší prodejní cenu.

Když se podíváme na knihu napříč historií, nalezneme mnoho jejích podob. Můžeme sledovat vývoj od svítku, přes nákladné a ručně iluminované knihy, změnu povahy knih po vynálezu knihtisku, krásné knihy v secesi či inovátorské typografické přístupy v duchu futurismu. Ráda bych se ale zastavila u některých osobností a děl, které kvalitu knihy výrazně pozvedli a jsou mi inspirací dodnes.

Nejprve bych chtěla zmínit Zdenku Braunerovou, která typograficky i ilustračně vypravila například knihu *Pohádka Máje* (1897), která je považována za první moderní knihu díky své grafické úpravě. Její styl byl čistý, jednoduchý a zakládala si na kvalitě úpravy i vazby. Svou knižní tvorbou se vymezovala proti tehdejší často používané „lipské vazbě“, která budila dojem přepychu, ale ve skutečnosti to byla rychle a lacině vyrobená kniha, která se snadno ničila. Braunerová nepotřebovala být extravagantní, aby zaujmula, ale naopak stavěla na střídmosti a poctivém řemeslu, které mi je inspirací. Když mluvím o bibliofilii, nemohu opomenout ani Josefa Váchala, který také vynikal vysokou kvalitou řemeslného zpracování knih. Dělal je kompletně sám s obrovskou

---

¹ BOHATCOVÁ, Mirjam. *Česká kniha v proměnách staletí*. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-131-0.

a obdivuhodnou pečlivostí. Ilustrace jsou většinou zhotoveny technikou dřevorytu. Mezi jeho bibliofilie patří kniha *Postyla kacírská* (1926) či *Šumava umírající a romantická* (1931). Velkou inspirací jsou pro mě také knižní obálky Josefa Čapka realizované většinou technikou linorytu, kterým se věnoval od roku 1918 do roku 1938. Jsou hravé, zábavné, velmi chytré a stále aktuální. Ráda mám také knihy od Stanislava Kolíbala. Zajímavé jsou jeho ilustrace ke knize *Jeden den Ivana Denisoviče* (1963). Jako techniku použil ohněm rozpálený drát na dřevě. Povahou ilustrací skvěle vystihl atmosféru děje, o kterém kniha pojednává. U Kolíbala je inspirativní také jeho práce s textem, projevující se zejména v knize *Malý Alenáš* (1990).

V dnešní době, kdy se nám neustále prezentují nové informační a digitální technologie a s nástupem e-knihy by se mohlo zdát, že kniha jako fyzický objekt pomalu upadá jako nadbytečný předmět. Navzdory době jsou tu však stále lidé, kteří pěstují svou lásku ke knihám. Těmi jsou například manželé Krupkovi, kteří mají svůj ateliér v Praze. Statečně zachovávají ruční sazbu textu, ruční výrobu papíru nebo třeba ruční knivazačství.

Mě osobně je kniha nejpříjemnějším médiem, jelikož tvoří komplexní celek, kterým si můžeme listovat a ke kterému se můžeme vracet. Velmi mě těší, když mohu držet v ruce krásnou knihu, která je kvalitně zpracovaná i vytištěná. I proto se k ní ve své tvorbě stále vracím, včetně mé diplomové práce.

Téma knihy

V knize, kterou jsem nazvala *ČD čaj*, se odehrává vlastní smyšlený příběh na motivy z knihy *Co vyprávěl kalumet* od Vladimíra Hulpacha. Děj celé knihy je založený na prolínání dvou světů – pohádkového a toho našeho, každodenního.

Příběh v knize popisuje dobrodružnou cestu pohádkových bytostí, lidí co usnuli v zavazadlovém prostoru nebo těch, co za celou cestu neodlepili zrak od svých telefonů. Knižka se skládá z lineární, trochu kostrbaté kresby, která provází čtenáře příběhem, dále z propracovaných detailních koláží, které jsou složené z vyrobených loutek, prostředí vlaku a stínovaných kreseb a nakonec z fotografií reálného prostředí železnice.

V knize *ČD čaj* zobrazuji cestu desetiletého kluka, který si na nádraží v České Třebové vypůjčí knihu indiánských pohádek (*Co vyprávěl kalumet*). Ve vlaku, ve kterém potkává kromě běžných lidí i pár nečekaných cestujících, si začíná vypůjčenou knihu číst. S tím, jak hlouběji se do knihy začíná, se prvky děje z knížky zhmotňují i v našem světě, přímo ve vlaku. Tyto pohádkové události poté vytvářejí různé absurdní interakce s ostatními cestujícími. Čtenář tak postupně zjišťuje, jak moc jsou oba světy propojené a hranice mezi kouzelným světem a tím „naším“ se pomalu stírá. Ilustracemi sleduji toto propojování, jeho radosti i možná úskalí, která se v knize také objevují, například po nástupu uklízečů, která začne barevnost a rozmanitost potlačovat svými košťaty a kartáči.

Knihu odráží mou vlastní cestu za snahou koukat se na svět více nezařátě a hravě, a za uvědoměním si, že kouzelný svět je tady a teď, uvnitř každého z nás. Zároveň zde hraje klíčovou roli i téma cestování, jako objevování nových světů a dobrodružství, která nás mohou potkat třeba i na obyčejné cestě vlakem.

Mou ambicí bylo propojit mezi sebou nejen dva příběhy, ale zároveň zachovat bohatost výrazů a pevnou kostru knihy. Hlavním tématem se pro mě stalo prolínání světů, jazyků a příběhů. Pokusila jsem se také o propojení tradičních a digitálních technik a snažila se čerpat z obou světů, které nám jsou nabízeny. Kniha je výstupem mnohovýrazovosti, kterou jsem objevovala v předešlých

letech mého studia. Cílem bylo vytvořit autorskou knihu, která by měla nejenom kvality estetické, ale zároveň kvality příběhové, což se pro mě ve finále stalo tím nejobtížnějším.

3. Proces přípravy

Rešerše literární předlohy

Knihu *Co vyprávěl kalumet*, na kterou jsem ve svých ilustracích volně navázala, jsem našla doma na půdě mezi starými knížkami, které jsme četli jako děti. V té době jsem hledala pohádkovou knihu, kterou bych mohla ilustrovat jako mou klauzurní práci. Rozhodovala jsem se mezi touto a knihou *Fimfárum* od Jana Wericha (3. vydání z roku 1968). Nakonec jsem se rozhodla pro knihu od Hulpacha, jelikož jsem neměla dostatek odvahy konkurovat velmi zdařilým ilustracím od Jiřího Trnky, který *Fimfárum* výtvarně doprovodil. Zároveň Hulpachova kniha nebyla tolik známá a vyšla pouze jednou, s ilustracemi od Miloslava Troupa v roce 1966. Nedohledala jsem, že by se od té doby knihou zabýval ještě jiný výtvarník či ilustrátor. To jsem zároveň vnímala jako příležitost k oživení tohoto titulu a také se nemusela potýkat s vlivem předchozího výtvarného nebo filmového zpracování.

Knihou vypráví pohádky a mytologii různých kmenů severoamerických indiánů. Třeba o tom, kdy se na zemi objevilo světlo nebo jak vznikla medicína. V příbězích se objevuje hodně zvířat, hodných a zlých duchů, symboliky, kouzel a můžeme tak nahlédnout na hodnoty a způsob života indiánů. Všechny pohádky vypráví kalumet, což je rituální indiánská dýmka míru. Osobně vnímám kulturní hodnotu díla v jeho zachovávání moudrosti a hodnot přírodních národů, které jsou v našem světě vytlačované moderní společností. Kniha nás učí lásce k přírodě a zvířatům, či vypráví o nesmyslnosti války. Přibližuje nás k našim vlastním kořenům a nutí nás zamýšlet se nad způsobem života, který vedeme.

Závěrečná kapitola *Tajemství dýmky* vypráví o tom, jak moderní lidé vyplnili indiánskou zemi a vyhnali je ze svých domovů: „*Zda nám ale vědomí, že jsme v právu, bylo někdy co platné? Přivítali jsme bílé tváře jako bratry a ony se nám nejprve odvděčily ohnivou vodou, která mate mysl Indiánů, i nemocemi, jež vyhubily celé tábory. Potom přišlo to nejhorší. Bílí lidé nám začali brát loviště, kde jsme lovili od nepaměti. Ženou nás z místa na místo a my jsme proti jejich zbraním bezmocní. Nechodme již dále, bratři. Máme-li zemřít, ať se to stane již zítra, v boji muže proti muži. Jedno však zarmucuje mou mysl: Co se bude dít s našimi ženami a dětmi? V bitvě jejich životy nepřátelé neušetří.*“

Vladimír Hulpach se i ve své další tvorbě často zabýval indiánskými mýty a bájemi. S podobnou tematikou napsal knihu *Indiánské příběhy* (1991), které ilustroval Zdeněk Burian, *Indiánskou stezkou* (1997) či *Indiánské báje a mýty* (2016). Obsáhle se také zabýval bájemi a pověstmi z Čech a Moravy. Dalším českým autorem, který se také zabýval indiánskou tematikou, je například Bohuslav Čepelák, který roku 1946 vydal knihu pod názvem *Indiánské pohádky*.

Inspirační zdroje

Opominu-li na chvíli zdroje, ze kterých jsem čerpala v oblasti umění, tak hlavní inspirací pro mě bylo místo, odkud pocházím. Z České Třebové, známé pro svou železniční historii. Vyrůstala

jsem v domě blízko kolejí, kde se každou chvíli, když okolo projížděl vlak, otrásl nádobí a skříně. Můj děda byl celý život strojvedoucím, na půdě máme spoustu knih a učebnic o vlacích a jak je řídit. Pravděpodobně z tohoto důvodu jsem si intuitivně vybrala jako prostředí pro mou pohádku železnici a interiér vlaku.

Umělecký směr, který mi byl inspirací u mé diplomové práce, je surrealismus. Surrealismus veristický, který pracuje se sny, vytváří zdánlivě nesmyslné interakce a vztahy mezi náhodnými předměty. Ve své knize surrealisticky pracuji s měřítkem některých objektů a zvířat, jako jsou například hlemýždi, které několikanásobně zvětšuji a stavím je tak do překvapivé pozice.

Inspiraci jsem také hledala v animovaných filmech, ovlivnily mě opět zejména ty surrealistické. Velmi na mě zapůsobil například film *Lekce Faust* (1994) od Jana Švankmajera, ve kterém propojuje svět loutek s živými lidmi a divadelní scény s reálným prostředím. Toto propojení je něco, o co se ve své tvorbě snažím i já v různých podobách po celou dobu studia. Ve své diplomové práci jsem se snažila propojit plošnou kresbu na papíře s 3D prostorem vlaku, a zároveň propojit pohádkový děj s obyčejným životem takovým, jaký ho znám. Vliv animovaných filmů se v mých ilustracích objevuje zejména v kolážích, které jsem komponovala více jako filmový záběr než ilustraci.

Další inspirační zdroj pro mě byly Ladovy *Nezbedné pohádky* (1946). V této autorské knize Lada převrací děj známých pohádek. Objevuje se zde například pohádka O Popelákově či statečné princeznu, které zachraňují své budoucí ženichy. Ve své knize sleduji podobný proces. Pracovala jsem s prostředím, které všichni dobře známe, a pokusila se ho malou výhybkou posunout do pohádkové a fantazijní podoby.

Inspiraci jsem čerpala také ze světa loutkařství, jelikož v rámci modelu jsem vyráběla 7 pohyblivých loutek. Byla to má první zkušenost s výrobou pohyblivé figurky, tudíž jsem se krátce zabývala i teorií, jak loutky a loutkové divadlo fungují, a následně se tím při výrobě inspirovala. V rámci lineárních kreseb, které se v knize objevují, jsem se okrajově inspirovala karikaturou. Sledovala jsem způsob práce například Adolfa Hoffmeistera a obdivovala jeho báječné portréty, kterými dokázal vystihnout základní rysy i charakter osobnosti.

Nejvíce inspirace jsem přirozeně čerpala ze samotného prostředí železnice, se všmi svými světélky, hlášeními a rozmanitými druhy cestujících, které potkávám při svých dlouhých cestách domů a zpět do Plzně. Toto prostředí se zdá téměř inspiračně nevyčerpatelné a nabízí spoustu podnětů a nápadů.

4. Proces tvorby a výsledná práce

Knihu od Hulpacha jsem použila jako kostru děje mé vlastní knihy, která není doslovnou ilustrací indiánských pohádek, ale volně a svobodně z ní vychází a tvoří nové dějové zápletky. Vytvořit příběh pro mě byla velmi těžká fáze, která probíhala po celou dobu práce na autorské knize. Přes všechny snahy udělat storyboard se příběh s přibývajícimi ilustracemi vždy začal ubírat jiným směrem než byl můj záměr, a tak jsem děj neustále překopávala a snažila se hledat funkční cesty.

Díky konzultacím jsem si včas byla schopná určit začátek a závěr knihy, které byly mou záchrannou vestou. Děj, který jsem vytvářela mezi tím, byla živá a stále se měnící hmota, kterou jsem tvarovala až do posledních okamžiků před tiskem knihy. Bylo to poprvé, kdy bylo na mých

bedrech vymyslet příběh se všemi svými zápletkami a postavami. Byla to pro mě jedna z nejtěžších fází knihy a uvědomuji si, že mi v mé tvorbě velmi pomáhá, když se mohu alespoň okrajově opřít o nějaký již existující text. To je jeden z důvodů, proč i přesto, že je příběh v mé knize smyšlený, má stále pevnou konstrukci v literární předloze.

Ilustrace a typografie

Návrh, ve kterém jsem se poprvé pokusila udělat koláž z 3D prostoru a kresby, byl poměrně malý výřez interiéru vlaku dělaný kompletně z papíru, lepidla a nabarvený akrylem. Velmi mě baví nejenom kreslit, ale i vyrábět, modelovat, lepit, natírat a pracovat s různými materiály. V tomto návrhu se propojení kresby a 3D modelu překvapivě povedlo a stalo se stavební hmotou knihy. Prostor jsem následně fotila v různém osvětlení a do těchto fotek digitálně přidávala stínované šedé kresby. Těmi jsem vyjádřila pohádkové surrealistické prvky, které se objevují v reálném prostředí vlaku.

Jelikož jsem nechtěla knihu vyprávět pouze těmito kolážovitými scénami, jak z důvodu náročnosti tak i zamýšleného konceptu prolínání, hledala jsem doplňkový kresebný jazyk, který by příběh dotvářel. Mé původní návrhy tvořily stínované detailní kresby, ale z důvodu časové náročnosti a poměrně velkému formátu knihy, na kterém se dobře vyjímal koláže, jsem byla nucena hledat jinou cestu. Tou se nakonec staly jednoduché lineární kresby. Tyto kresby jsou v originální velikosti přibližně o formátu 10x7 cm a v knize jsou záměrně několikanásobně zvětšené. Tento princip zvětšování mi umožnil v kresbách zachovat zkratku, zjednodušení a osvobodit se od vykreslování detailů. V těchto kresbách jsem se snažila najít především uvolnění a jednoduchost.

Z knihy *Co vyprávěl kalumet* jsem si pro mé potřeby vybrala pouze jednu pohádku s názvem *Kdo přinesl slunce*. Přemýšlela jsem, jakým způsobem by se v mé knize měl text této pohádky objevovat. Nejdříve jsem zkusila knihu i s textem překreslit. Poté co jsem tuto kresbu vyfotila a vytiskla ve velikosti mé autorské knihy, kreslený text byl téměř nečitelný. A tak jsem navázala na koláže, knihu od Hulpacha vyfotila a poté tuto reálnou knihu umístila do ruk loutky mého hlavního hrdiny. Docílila jsem tím čitelnosti textu a zároveň nemusela do knihy přidávat další typografický přístup. Typografie zde tudíž funguje jako součást obrazu a stává se přímo součástí ilustrací. Vyjma tohoto textu se další text v knize objevuje pouze v titulu a tiráži. V těchto místech jsem použila písmo Amiri. Chtěla jsem se esteticky přiblížit textu použitým v Hulpachově knize, takže jsem zvolila písmo serifové. Kniha je tedy odvyprávěná z velké části pouze obrazově. Vakáty v knize tvoří fotografie z reálného železničního prostředí, které příběh doplňují o skutečný prostor nádraží.

Model a loutky

Model vznikl podle reálného vlaku, a to motorové jednotky Regionova. Tento vlak jsem si pečlivě nafotila a sloužil mi při výrobě jako inspirace, nebylo však v mých silách ani mým záměrem udělat vlak naprosto totožný.

Následovala fáze, kdy jsem si vytvořila lineární rozkres půdorysu vlaku, stěn, střechy a sedaček a určila si měřítko 1:15. Při výrobě modelu jsem kromě papíru používala různé materiály a přizpůsobila vzhled i tomu, co si žádala technická stránka věci. Podlaha vznikala z polystyrenu a lepenky, stěny a střecha také z lepenky o tloušťce 4 mm. Ve stěnách jsou vyřezané díry pro okna a okenní tabule jsou tvořeny pomocí průhledné fólie. Sedačky jsou vyrobené z polystyrenu, slepené

v požadovaný tvar a potažené látkou. Záclonky na oknech jsou ušité z látky. Interiér i exteriér je natřený akrylovými barvami. V modelu se objevuje spousta ikoněk, které jsou totožné s těmi, které se běžně ve vlaku vyskytují.

Model se skládá ze dvou vagónů. První je se vstupními dveřmi na obou stranách, který má 6 sedaček a bezbariérové WC. Skrze tento prostor projdete dveřmi do vagónu druhé třídy, kde je 24 sedaček. Světla jsou na baterky vyrobená z LED pásek. Model je rozkládací tak, aby se daly fotit scény z různých míst a úhlů. Finální rozměr modelu ve složeném stavu je přibližně 140 cm na délku, 38 cm na výšku a 44 cm na šířku.

Loutky jsou vyrobené z drátěné konstrukce a mají pohyblivé části těla. Na tuto konstrukci jsem pomocí papírové lepicí pásky oblepila místa, kde nejsou klouby a tudíž mají zůstat nepohyblivé. Pomocí vaty jsem tvořila objem a tvar těla. Hlava se skládá ze zmačkaného alobalu a na tento alobal jsem následně tvarovala obličej a hlavu pomocí stříhového papíru máčeného v lepidle. Stejným způsobem jsem tvořila i dlaně a prsty. Po uschnutí papír zatvrdl a tvář a ruce jsem poté barvila akrylem. Oblečení jsem šila ručně z nejrůznějších textilií. Boty jsou vyrobeny z modelíny a to z důvodu, aby na podlaze stály. Obličej ze ztvrdlého papíru byl totiž oproti zbytku těla příliš těžký, takže bez bot, které se dají k podlaze alespoň trochu přilepit, loutky padaly na hlavu. Další rekvizity a předměty, které patří k loutkám jsem vyráběla z papíru, látky, špejlí a modelíny.

Výsledné dílo

Výsledným dílem mé diplomové práce je ilustrovaná autorská kniha a doprovodný soubor serigrafii. Kniha má formát 24,5x33 cm a 92 stran. Na knižní blok jsem použila papír Munken Pure o gramáži 150, na předsádky totožný papír o gramáži 180. Vazba je šitá V8 s tvrdými knižními deskami. Kniha obsahuje celkem 19 dvoustran s kolážemi, 21 dvoustran na kterých se objevuje lineární či stínovaná kresba a 7 dvoustránkových vakátů s fotografiemi z nádražního prostředí.

Obálku tvoří černý potahový papír potisknutý technikou serigrafie. Motivem je chlapec na odrážedle, který se objevuje několikrát i v samotném příběhu v knize. Spolu s tečkami, které vedou čtenáře k názvu knihy, tvoří ve spodní části obálky kompaktní krajinu. Tisk je zhotoven soutiskem dvou barev, první je krycí bílá a druhá žlutá. Tím jsme s MgA. Bedřichem Kocmanem docílili dostatečné světlosti barvy na tmavém podkladu tak, aby motiv tzv. svítil.

Kniha má přebal tvořený fotografií. Ta obsahuje 4 loutky a hlemýžďe kompozičně naskládané na řídicím pultu v kabině strojvedoucího. Scénu jsem fotila večer, kdy už je venku tma, aby vynikly všechny svítící kontrolky. I celý příběh v knize se odehrává za tmy, která podtrhuje tajemnost příběhu a událostí. Vyobrazený hlemýžď je můj osmiletý domácí mazlíček. Je to africký plž rodu achatina, česky Oblovka žravá. Patří mezi největší suchozemské plže a také v knize je zobrazen v rámci jedné koláže. Žije se mnou v Plzni po celou dobu mého vysokoškolského studia.

Doprovodná práce

Doprovodná práce se skládá z šesti serografií o formátu motivu A2. Motivem jsou lineární kresby vybraných ilustrací z knihy i těch, které jsem nakonec do knihy nezařadila či upravila. Tisk je proveden černou barvou na bílém papíře. Totožné motivy jsem zkusila tisknout i barvou na barvené papíry. Pro tisk jsem použila papíry značky Fabriano. Tímto krokem jsem chtěla vyzkoušet jak moc se změní charakter tužky převedený na techniku sítotisku. Výsledek byl takový, že kresba ztvrdla a ztratily se polotóny. Motivům to podle mě prospělo a získaly tím určitou ostrost a svéráznost.

5. Závěrem

Cílem bylo vytvořit ilustrovanou knihu inspirovanou pohádkami z knihy *Co vyprávěl kalumet* a zároveň přesáhnout hranice oboru s využitím různých médií a přístupů. S tímto záměrem vznikla kniha s názvem *ČD čaj*. Po celou dobu práce jsem se snažila udržet v kompatibilitě všechny výrazové prostředky a přístupy, které jsem pro svou knihu volila. Tvorba diplomové práce mě neustále házela přes palubu mé komfortní zóny, aby mi ukázala vlastní nedostatky a místa v mé kreativitě, kde je síť potrhána a je třeba spravit, aby se práce nestala plytkou a nedomyšlenou.

Mým záměrem bylo docílit jednotného a tajemného prostoru, který se proměňuje na základě použitých výrazových prostředků. Dosáhnout harmonického prolnutí mezi světy, které spolu na první pohled nesouvisejí. V průběhu času jsem se však více utvrzovala v tom, že nesouvislost je pouze zdánlivá, a stejně jako v životě, vše nakonec souvisí se vším a naše životy se přirozeně prolínají s životy a zkušenostmi ostatních.

Klíčová vlastnost člověka je dle mého názoru schopnost se do určité míry přizpůsobit, aby mohl fungovat v celé společnosti, ale zároveň si udržet svou individualitu. Se stejným principem jsem se potýkala i u tvoření ilustrací. Odlišné přístupy jsem se snažila navzájem sobě přizpůsobit, aby spolu mohly žít a fungovat v celku knihy. Zároveň jsem se ale nechtěla vzdát výrazu, který byl přirozený každé jednotlivé technice. Proto je záměrně v ilustracích přiznaný materiál lepenky, lepidla, stehů v látce či struktura papíru v kresbách.

Během práce jsem měla možnost vyzkoušet si tvorbu knihy od příběhu, ilustrací, typografie až po celkovou grafickou úpravu. Navázala jsem tak na zkušenosti z celé doby studia včetně mé bakalářské práce, a posunula znalosti do komplexnější podoby. Zároveň jsem chtěla překročit oblast ilustrace do prostorových objektů a divadelních scén a v budoucnu si tím otevřít cestu například do animovaného filmu. Vyjadřování formou knihy mi zůstává velmi blízké, proto bych se jí chtěla věnovat i v budoucnu. Základním stavebním kamenem se pro mě stala kresba, kterou bych chtěla dále rozvíjet v různých médiích. Zabývala jsem se přístupem tradičním i digitálním a došla k závěru, že i přesto, že nejdůležitější složkou je pro mě řemeslo, kresba a možnost vytvářet rukama, mohu si pro sebe vybrat to důležité i z opačného světa digitálních technik. Okouznil mě také svět loutek a modelování nejrůznějších figur, které mi dávají možnost vyjádřit odlišné věci než v kresbě. U každé práce je pro mě důležité načerpat zkušenosti a něco nového se naučit, tuto potřebu jsem při mé diplomové práci naplnila.

Knihy je určena dětem i dospělým, kteří mají rádi svět pohádek. Ta místa, ze kterých se ještě nevytratilo kouzlo a nebojí se cestovat s hlavními hrdiny do absurdních míst. Chtěla bych, aby se čtenář listováním v knize ocítl na malém ostrůvku života plného dobrodružných cest a přátelských plžů a kobylek.

6. Resumé

The aim of my thesis was to create an illustrated book freely inspired by Indian fairy tales from the book *What the Calumet Told* by Vladimír Hulpach. The result of my work is a book called „ČD tea” and an accompanying set of serigraphs which consists of six linear drawings.

The plot of the whole book is based on the intermingling of two worlds - fairy tale and our everyday world. The book consists of a linear, a bit skeletal drawing, that guides the reader through the story. It also consists of elaborate detailed collages that are composed of handmade puppets, handmade train model and shaded drawings. There are also photographs of the real railway environment. The book contains 19 double pages with collages, 21 double pages with linear or shaded drawings and 7 double pages with photos of the railway environment. By chosen diverse means of expression, I wanted to leave the area of illustration into three-dimensional objects and theatre scenes.

The book „ČD tea” describes a journey of a ten-year-old boy who borrows a book of Indian fairy tales at the railway station in Česká Třebová. In the train, where he meets a few unexpected passengers, he begins to read the borrowed book. As he reads deeper into the book, its fairy tales start to appear in our world, right in the train. Then these fairy tales step by step create various absurd interactions with other passengers. The reader discovers how much these two worlds are connected and the border between the magical world and “ours” slowly blurs. With illustrations, I follow this connection, its joys and pitfalls.

The book reflects my own journey to see the world more dispassionately and playfully, and to realize that the magical world is here and now, inside each of us. My intention was to achieve a mysterious space that is transformed by means of expression I used. At the same time, the travel theme, like discovering new worlds and adventures, plays a key role here. The book is intended for children and adults who like the world of fairy tales. To them, who like those places from which the magic has not yet faded and they are not afraid to travel with the main characters to absurd places full of friendly snails and grasshoppers.

7. Zdroje

Internetové

Bibliofilie. *Encyklopedieknihy.cz* [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Bibliofilie>

Pohádka Máje. *Wikipedie* [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Poh%C3%A1dka_m%C3%A1je

Postyla. *Památník národního písemnictví* [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: https://65.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/dielo/CZE:PNP.Vachal_388

Šumava umírající a romantická. *IUmeni.cz* [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.iumeni.cz/books/part/sumava-umirajici-velka.pdf>

Josef Čapek. *Wikipedie* [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_%C4%8Capek

Knížní obálky Josefa Čapka. Městská knihovna v Praze [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/37/75/84/knizni_obalky_josefa_capka.pdf

SOLŽENICYN; ALEKSANDR ISAJEVIČ: JEDEN DEN IVANA DĚNISOVIČE. *Antikvariát pražský almanach* [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.artbook.cz/products/100981?variant=27742343945>

Ateliér Krupka [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://atelierkrupka.cz/>

Faust, Jan švankmajer: 1994. *YouTube* [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=YySbkUtlMUg>

Knížní

CHROBÁK, Ondřej a Tomáš WINTER, ed. *V okovech smíchu: karikatura a české umění 1900-1950*. Praha: Gallery, 2006. ISBN 80-86010-98-8.

BOHATCOVÁ, Mirjam. *Česká kniha v proměnách staletí*. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-131-0.

DYRYNK, Karel. *Typograf o knihách*. 3. vyd. Praha: Kentaur, 1993. ISBN 80-85285-38-x.

HULPACH, Vladimír. *Co vyprávěl Kalumet*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1966. ISBN 13-055-66.

ŠVANKMAJER, Jan a Bruno SOLAŘÍK. *Jan Švankmajer*. Přeložil Robert RUSSELL, přeložil Nathan FIELDS. V Brně: CPress, 2018. ISBN 9788026418146.

MARTIN, Tim. *Surrealisté*. [Praha]: Slovart, 2004. ISBN 80-7209-609-5.

LADA, Josef a Jan VRÁNA. *Nezbedné pohádky*. 10. vydání v Albatrosu. V Praze: Albatros, 2012. ISBN 9788000029757.

BLECHA, Jaroslav a Pavel JIRÁSEK. *Česká loutka*. Praha: KANT, 2008. ISBN 978-80-86970-23-3.

POŠ, Jan. *Výtvarníci animovaného filmu*. Praha: Odeon, 1990. Současné české umění. ISBN 80-207-0159-1.

8. Přílohy

příloha 1–2 ukázka knihy *Co vyprávěl Kalumet*

příloha 3–10 Proces stavby modelu vlaku

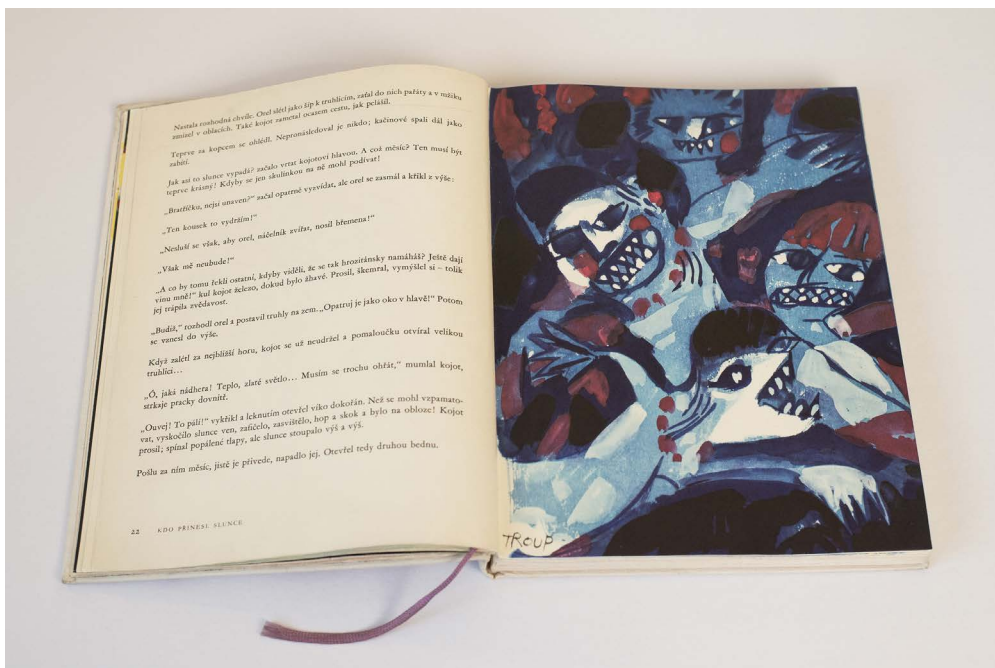
příloha 11–15 Finální podoba modelu vlaku

příloha 16–23 Proces výroby loutek

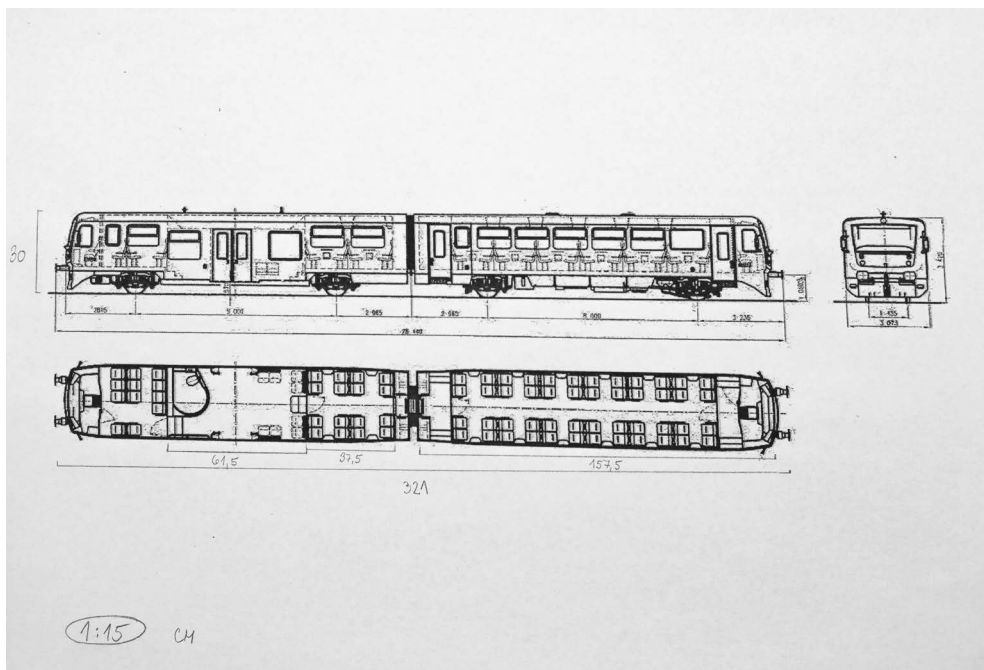
příloha 24–29 Finální podoba loutek

příloha 30–47 Výsledná kniha

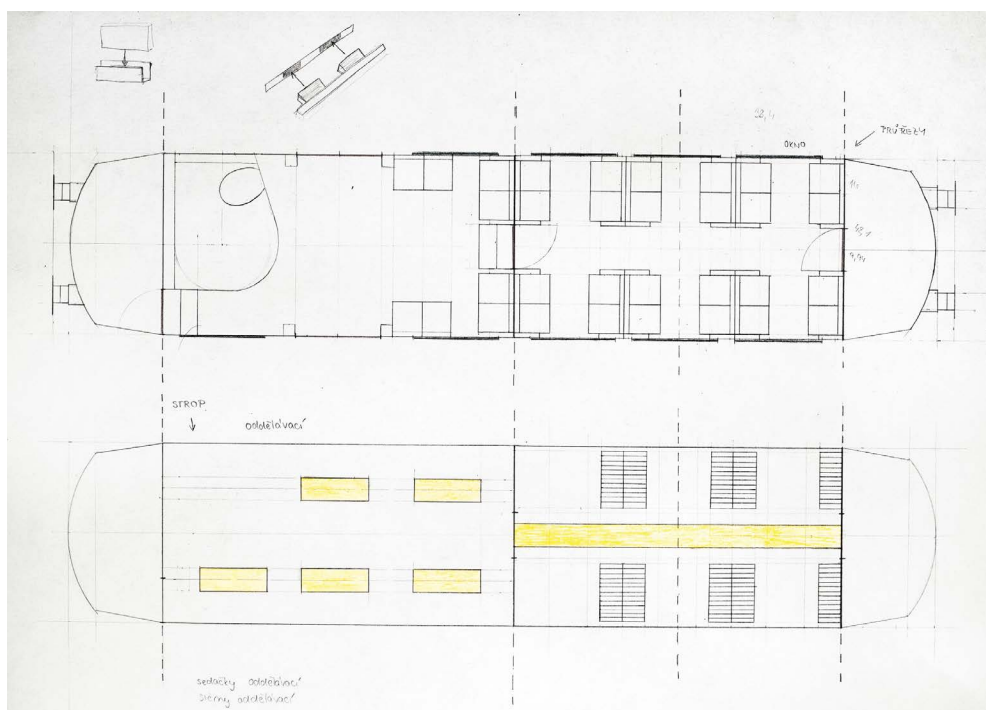
příloha 48–57 Doprovodná práce

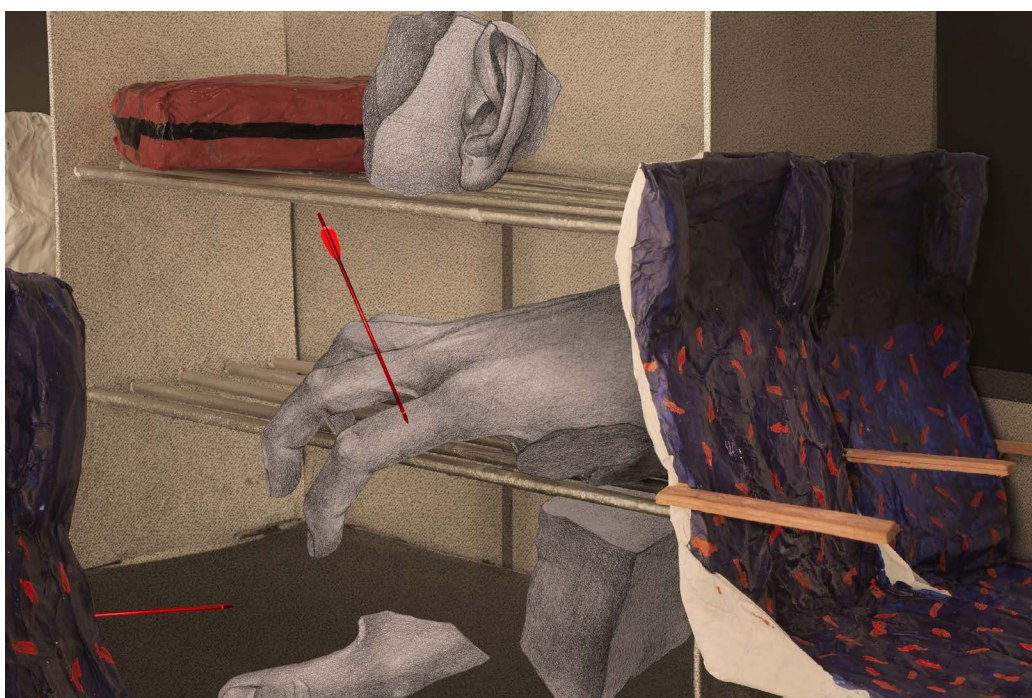
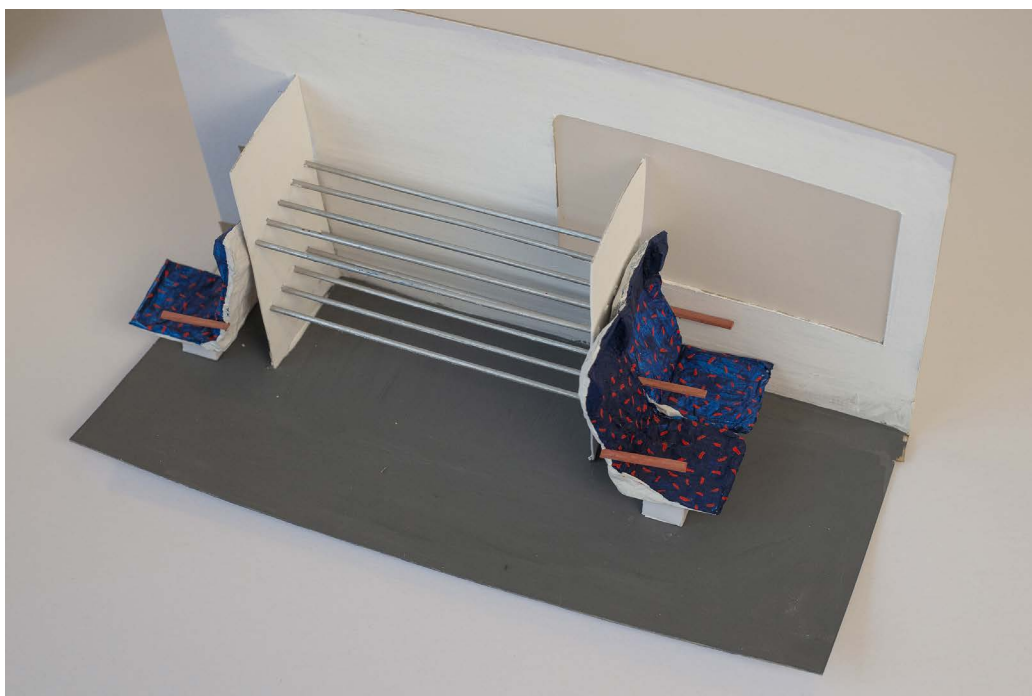
příloha 1–2 ukázka knihy Co vyprávěl Kalumet

příloha 3 Stavba modelu, technický výkres z publikace
Návod na obsluhu vozidla řady 814

příloha 4 Stavba modelu, návrh vozu v měřítku 1:15

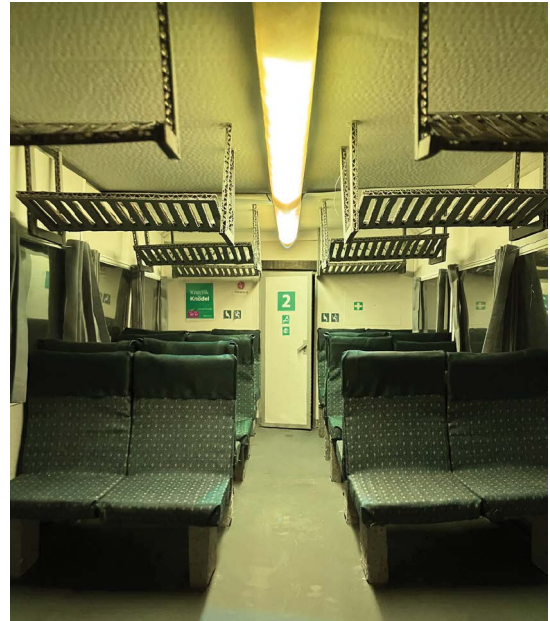

příloha 5-6 Stavba modelu, materiálová zkouška a tvorba koláže

příloha 7–10 Stavba modelu, proces výroby

příloha 11-15 Finální podoba modelu

příloha 16 Nerealizovaná varianta loutky z modelíny

příloha 17–18 Studijní kresby charakterů loutek, následně tištěné technikou litografie

příloha 19–23 Proces výroby loutky a finální podoba hlavního hrdiny

příloha 24–29 Loutky

příloha 30 Výsledná kniha

příloha 31 Fotografie knižního přebalu

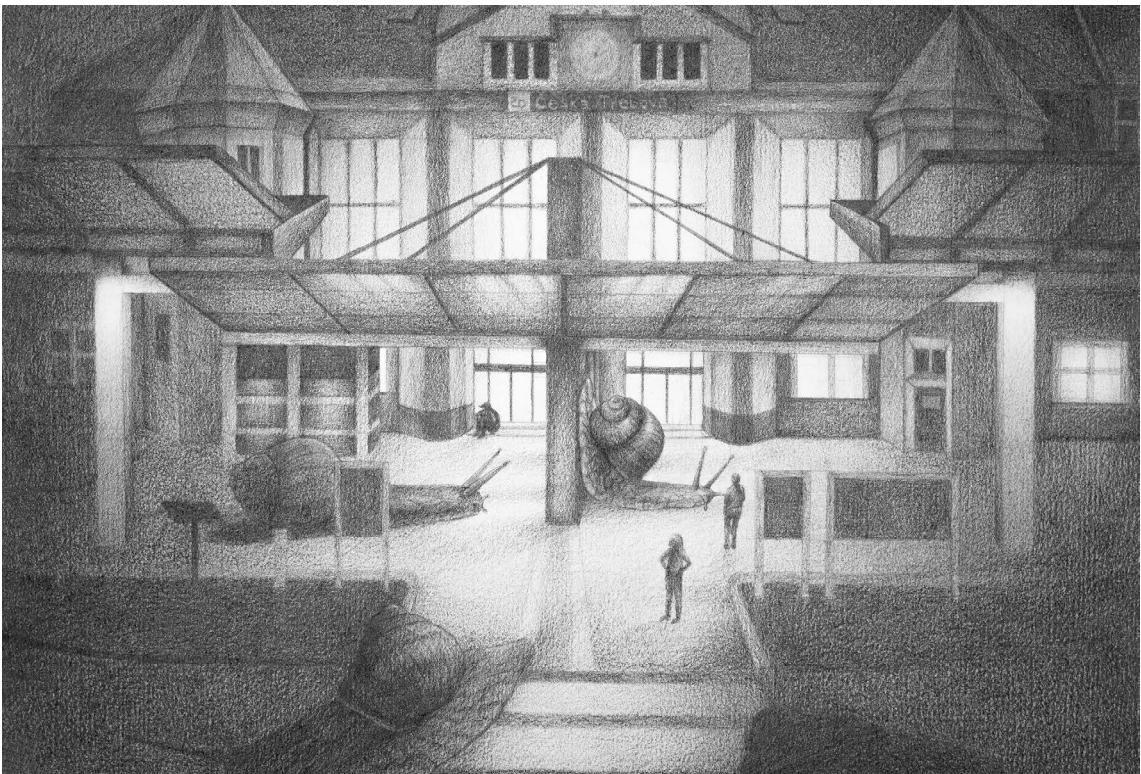
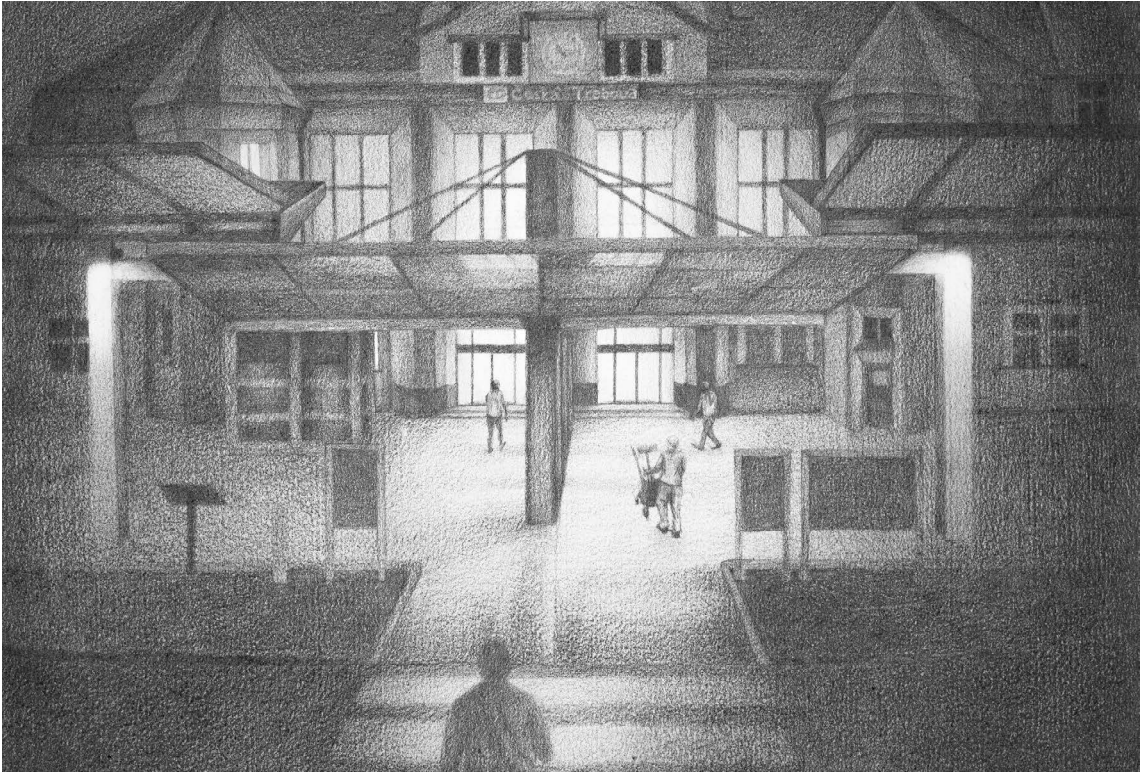

příloha 32 Knižní obálka

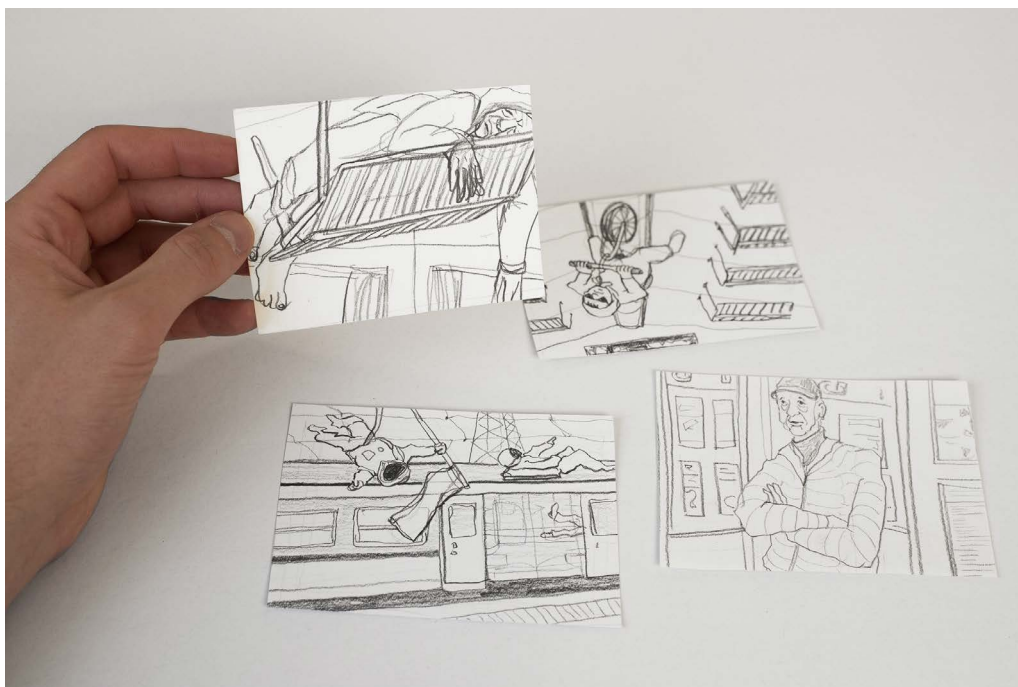
příloha 33 Frontispis a titul

příloha 34–35 Předsádky

příloha 36 Lineární kresby v originální velikosti

příloha 37 Ukázka lineární kresby v knize

příloha 38–39 Ilustrace z koláží

příloha 40 Ilustrace koláž

příloha 41 Ukázka textu

příloha 42 Ilustrace koláž

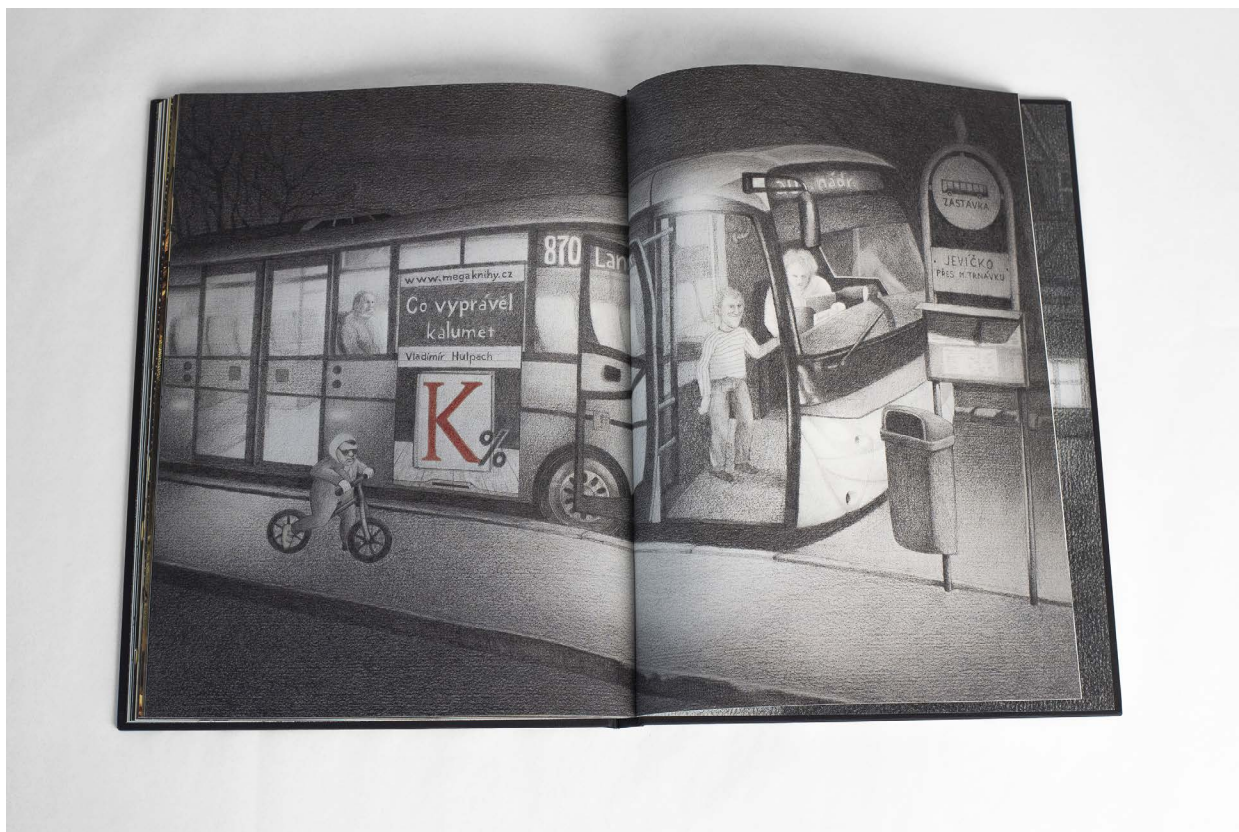

příloha 43 Dvoustrana s vakátem

příloha 44 Ukázk ilustrací

příloha 45 Závěrečná ilustrace

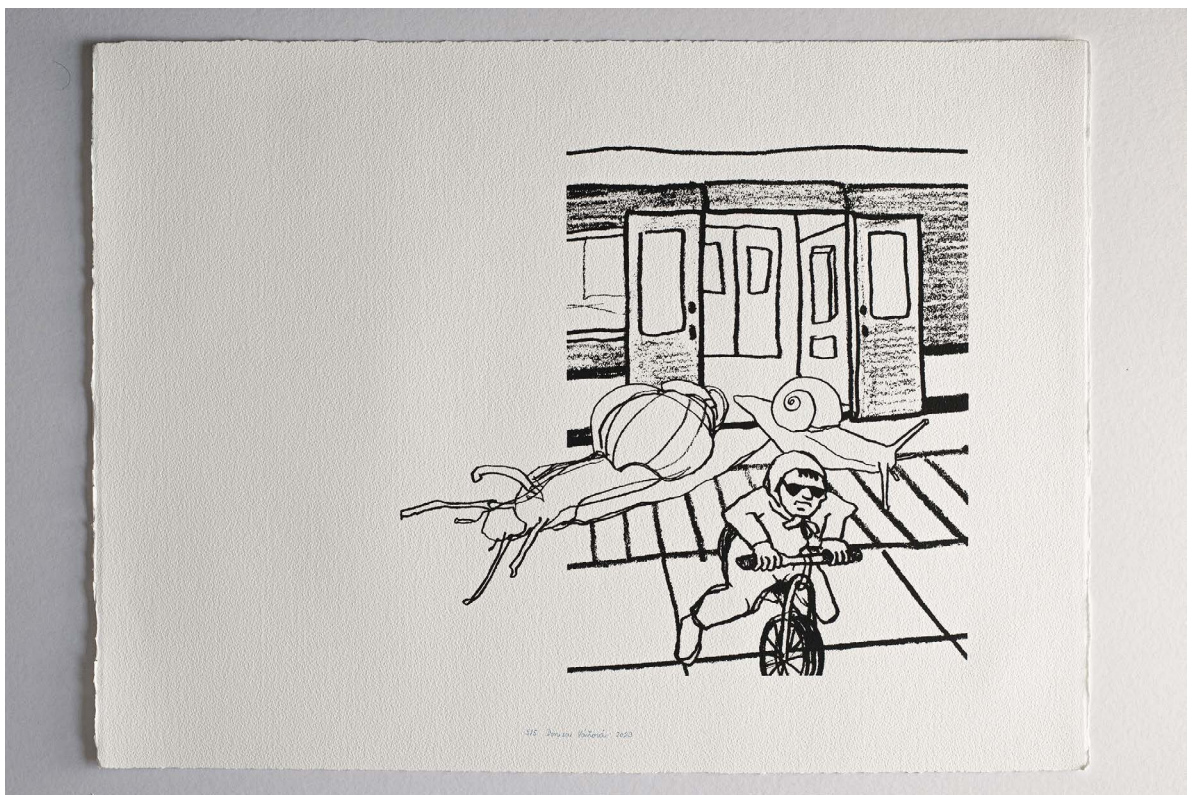
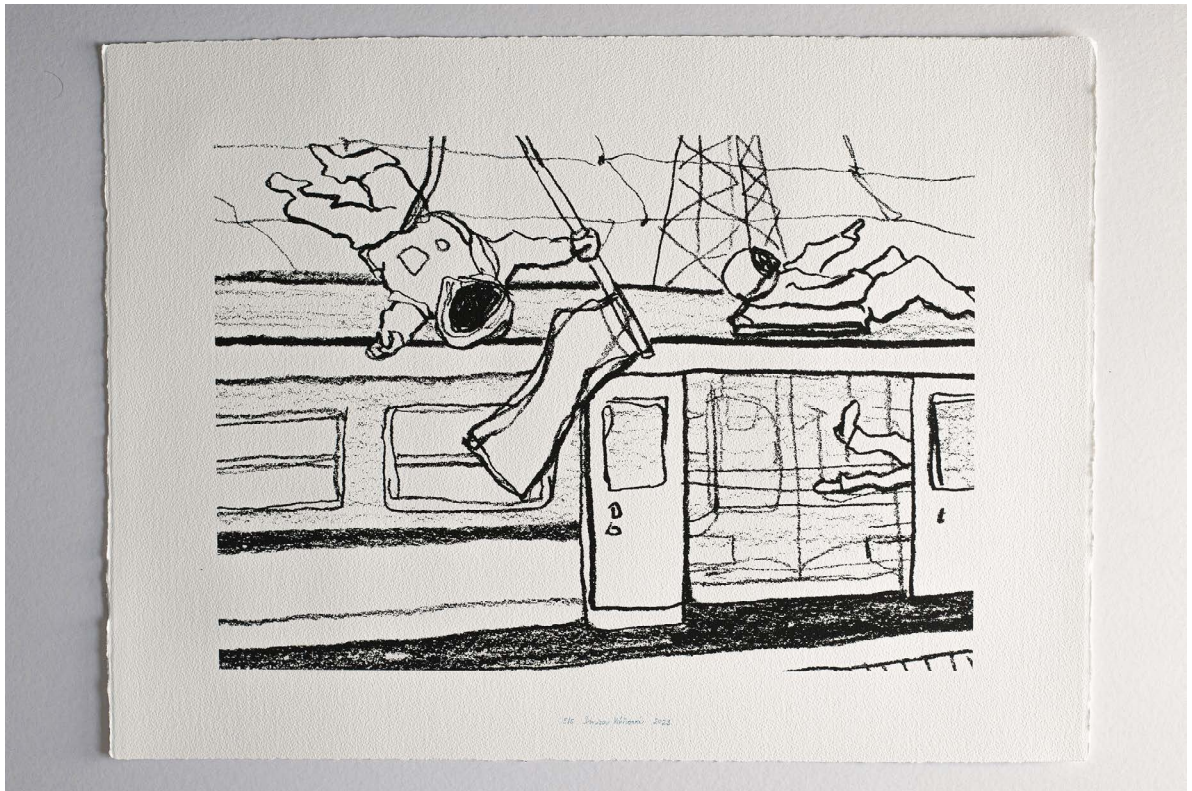
příloha 46-47 Detaily

příloha 48-49 Doprovodná práce

příloha 50-51 Doprovodná práce

22. Jarošův (2021)

23. Jarošův (2021)

příloha 54 Doprovdná práce, detail

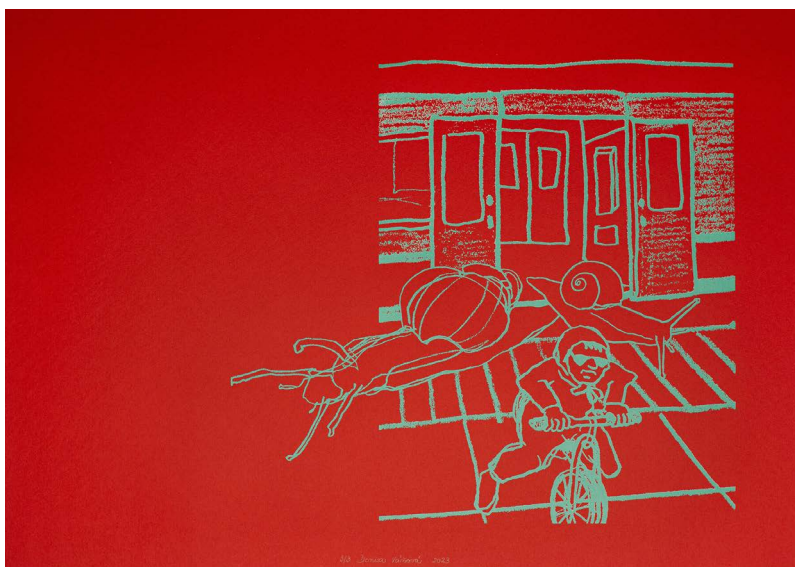

14. Jitka Hlaváčková, 2014

15. Jitka Hlaváčková, 2012

16. Jitka Hlaváčková, 2012